

Minister Klimatu i Środowiska

Anna Moskwa

DIŚ-I.050.88.2022.MS
2352916.8855208.7174032
Warszawa, 30-11-2022

Pan
Tomasz Grodzki
Marszałek Senatu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na oświadczenie numer 1926 Pani Senator Alicji Chybickiej, złożone podczas 51. posiedzenia Senatu RP, w sprawie kryzysu środowiskowego, szczególnie zagrożeń dla dostaw wody pitnej oraz w sprawie znalezienia i ukarania winnych katastrofy ekologicznej na Odrze, uprzejmie proszę o przyjęcie przedstawionych poniżej informacji, przygotowanych w porozumieniu z Ministrem Infrastruktury.

„Wstępny raport Zespołu do spraw sytuacji na rzece Odrze” został przygotowany przez zespół 49 naukowców z renomowanych państwowych instytutów badawczych i uczelni. Zawiera wnioski i rekomendacje poparte analizą kilkudziesięciu tysięcy wyników badań i 200 pozycji literatury zagranicznej. Eksperci dokonali również analizy zdjęć satelitarnych i innych dostępnych materiałów badawczych z okresu poprzedzającego masowe śnięcie ryb oraz z czasu, kiedy zjawisko było obserwowane na rzece. Jednym z wniosków, który wnosi istotny wkład w dyskusję nad genezą zaobserwowanego zjawiska, jest informacja iż intensywny zakwit *Prymnesium parvum* w wodach Odry miał prawdopodobnie charakter wieloczynnikowy. Warunkiem niezbędnym do powstania zakwitu było samo pojawienie się w Odrze *Prymnesium parvum*, co mogło nastąpić na skutek przeniesienia przez ptactwo migrujące, przemieszczania się jednostek pływających, zarybiania Odry narybkiem pochodzącym z zakażonych stawów lub przemieszczeniem się glonów z ognisk zakażenia, które mogą istnieć w stawach lub innych zbiornikach w dorzeczu Odry. W oparciu o dane literaturowe oraz wyniki pomiarów parametrów fizykochemicznych wód Odry

w newralgicznym okresie można natomiast stwierdzić, iż na przełomie lipca i sierpnia w wodach Odry wystąpiły korzystne warunki do rozwoju tych glonów i rozwinięcia toksyczności, tj. znacznie zwiększona przewodność, zawartość chlorków i siarczanów, podwyższona temperatura wody, wysokie nasłonecznienie, znaczne wahania parametrów wody w czasie. Nie bez znaczenia jest także hydromorfologia wód Odry, będącej rzeką w znacznym stopniu uregulowaną – obecność wielu zbiorników wodnych, a także spowolnień przepływu przed jazami, kanałów, a więc miejsc sprzyjających zakwitom.

Odnosząc się do kwestii zagrożenia dostaw wody pitnej przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, które zagrożone są z uwagi na wzrost inflacji oraz cen gazu,

energii, węgla uprzejmie wyjaśniam, że zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2020 r. poz. 2028 z późn. zm.) – dalej „uzzwizność”, zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zadaniem własnym gmin. Należy podkreślić, że zgodnie z art. 5 ust. 1 uzzwizność przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne ma obowiązek zapewnić zdolność posiadanych urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody i odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny, a także zapewnić należyłą jakość dostarczanej wody i odprowadzanych ścieków. W przypadku upadłości przedsiębiorstwa, zadania te muszą być dalej realizowane przez podmioty, na których ciąży obowiązek wynikający z mocy prawa tj. gminę. Dodatkowo zgodnie z art. 24 ust. 6 uzzwizność przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne mogą otrzymywać wsparcie od gmin w formie dopłaty do taryf. Uchwalenie dopłat może stanowić pokrycie wzrostu cen i stawek opłat za dostarczaną wodę i odprowadzane ścieki, czego efektem będzie ich pozostawienie na dotychczasowym poziomie.

Ponadto zgodnie z art. 24j uzzwizność w uzasadnionych przypadkach, w szczególności jeżeli wynika to z udokumentowanych zmian warunków ekonomicznych oraz wielkości usług i warunków ich świadczenia, przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne w trakcie obowiązywania dotychczasowej taryfy może złożyć do organu regulacyjnego wnioski o skrócenie okresu obowiązywania tej taryfy wraz z projektem nowej taryfy oraz uzasadnieniem, jednak nie później niż przed rozpoczęciem biegu terminu 120 dni od planowanego dnia wejścia w życie nowej taryfy. Tym samym przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne w szczególnych przypadkach mogą wystąpić do organu regulacyjnego z wnioskiem o skrócenie obowiązywania aktualnej taryfy i projektem nowej taryfy. Widoczny wzrost inflacji oraz cen gazu i energii elektrycznej może stanowić uzasadnienie do wystąpienia w trybie art. 24j uzzwizność o skrócenie obowiązywania dotychczasowej taryfy.

Jednocześnie pragnę podkreślić, że dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, dalej „PGW Wody Polskie”, analizuje wniosek taryfowy przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego pod kątem uzasadnionych i zoptymalizowanych kosztów, które ono ponosi. Powierzenie tych kompetencji PGW Wody Polskie stanowiło realizację potrzeby utworzenia niezależnego od jednostek samorządu terytorialnego organu regulacyjnego, którego celem jest urealnienie

i ustabilizowanie opłat za usługi wodociągowo-kanalizacyjne oraz ochrona odbiorców usług przed nieuzasadnionym wzrostem cen. W tym miejscu należy zauważyć, że woda jest podstawowym dobrem konsumpcyjnym, a dostęp do niej stanowi jedno z podstawowych praw każdego człowieka. W związku z powyższym cena tego zasobu powinna wynikać z obiektywnych przesłanek ekonomicznych wpływających na jej koszt.

Odpowiadając na trudną sytuację, w której znalazły się przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne z uwagi na wzrost inflacji oraz cen gazu i energii podjęte zostały działania osłonowe rządu dedykowane również tej branży. W przepisach ustawy z dnia 27 października 2022 r. o środkach nadzwyczajnych mających na celu ograniczenie wysokości

cen energii elektrycznej oraz wsparciu niektórych odbiorców w 2023 roku (Dz. U. poz. 2243) dla ochrony mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz podmiotów świadczących usługi na rzecz jednostek samorządu terytorialnego z zakresu wodociągów i zaopatrzenia

w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych zakładają, że niezależnie od wzrostu cen energii elektrycznej na rynku hurtowym w roku 2023, w rozliczeniach z odbiorcami stosuje się ceny za obrót energią elektryczną nie wyższe niż tzw. cena maksymalna na poziomie 785 zł/MWh.

Ponadto w ramach rządowych działań osłonowych obowiązuje tak zwana subwencja rozwojowa z podziału kwoty 4 mld zł na uzupełnienie subwencji ogólnej. W ramach tej subwencji 1 mld zł został przeznaczony na wsparcie finansowe inwestycji w zakresie wodociągów i zaopatrzenia w wodę. W związku z czym każda gmina w latach 2021-2024 powinna przeznaczyć kwotę nie mniejszą niż równowartość otrzymanych środków na finansowanie inwestycji w zakresie wodociągów i zaopatrzenia w wodę.

Dodatkowo w ramach ustawy z dnia 15 września 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1964) na wsparcie finansowe zadań jednostkom samorządu terytorialnego zostaną przekazane w 2022 r. dodatkowe dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych w kwocie 13,7 mld zł. Dzięki tej regulacji każda gmina otrzyma rządowe wsparcie, które może zostać przeznaczone na dopłaty do taryf.

Na etapie rozpatrywania przez Stały Komitet Rady Ministrów projektu ustawy o szczególnej ochronie odbiorców paliw gazowych w 2023 r. w związku z sytuacją na rynku gazu, Ministerstwo Infrastruktury zgłosiło uwagę o objęcie ochroną taryfową w zakresie cen gazu przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych. Przedmiotowy projekt ustawy wprowadza, w okresie od dnia 1 stycznia 2023 r. do dnia 31 grudnia 2023 r., obowiązek stosowania przez sprzedawców paliw gazowych w rozliczeniach z odbiorcami końcowymi paliw gazowych, o których mowa w art. 62b ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2022 r. poz. 1385, z późn. zm.), ceny maksymalnej wynoszącej 292 zł/MWh.

Jednocześnie pragnę podkreślić, że inwestycje prowadzone przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne w zakresie gospodarki wodno-ściekowej mogą być finansowane z krajowych jak i zewnętrznych środków finansowych. Informacje o programach i mechanizmach, które umożliwiają dofinansowanie tych przedsięwzięć dostępne są na stronie internetowej Ministerstwa Infrastruktury pod adresem:

- <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/finansowanie-zaopatrzenia-w-wode>
- oraz
- <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/finansowanie-gospodarki-sciekowej>.

PGW Wody Polskie, jako jednostka nadzorowana przez Ministerstwo Infrastruktury nieustannie prowadzi weryfikację formalno-prawną czynnych i nieczynnych urządzeń służących do odprowadzania do rzek ścieków lub wód opadowych i roztopowych,

kontynuując działania związane z porządkowaniem kwestii legalności przelewów burzowych i urządzeń służących do odprowadzania ścieków.

W wyniku prowadzonych działań na chwilę obecną zostały poczynione następujące ustalenia:

- zidentyfikowane wyloty – 17 048, w tym w obszarze dorzecza Odry – 5 816,
- stosowne pozwolenia regulują korzystanie z wód w stosunku do 11 632 wylotów, w tym w obszarze dorzecza Odry – 3 500,
- liczba wylotów w stosunku, do których PGW Wody Polskie podjęły działania formalno-prawne – 1 994, w tym w obszarze dorzecza Odry – 503,
- liczba potwierdzonych nielegalnych wylotów – 1 432, w tym w obszarze dorzecza Odry – 282,
- sprawy zgłoszone na Policję, w celu przeprowadzenia właściwego postępowania – 57, w tym w obszarze dorzecza Odry – 20.

Obecnie liczba spraw związanych z wyegzekwowaniem zgodnego z prawem korzystania z wód oraz wykonania urządzeń wodnych wynosi 286, w tym w dorzeczu Odry – 84.

W przypadku ujawnienia urządzeń wodnych, które nie posiadają stosownych pozwoleń, PGW Wody Polskie prowadzi postępowania wyjaśniające. W zależności od ich wyniku wszczynają postępowanie w zakresie legalizacji, nakazu likwidacji urządzenia wodnego, a w ostateczności dokonują zgłoszenia sprawy do organów ścigania.

Ponadto, w Prokuraturze Okręgowej we Wrocławiu prowadzone jest śledztwo o sygn. 3047-1.Ds.75.2022 w sprawie zanieczyszczenia w lipcu 2022 r. wód rzeki Odry, którego następstwem było zniszczenie w świecie zwierzęcym w znacznych rozmiarach, tj. o czyn z art. 182 § 1 k.k. w zw. z art. 185 § 1 k.k.

Postępowanie przygotowawcze prowadzone jest w ramach zespołu śledczego powołanego przez Prokuratora Regionalnego we Wrocławiu. W postępowaniu bierze się pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy, które pozwolą na jej wyjaśnienie. Z uwagi na wagę i złożoność materii będącej przedmiotem postępowania, śledztwo zostało objęte zwierzchnim nadzorem służbowym Prokuratury Krajowej, w celu zapewnienia właściwego ukierunkowania postępowania oraz efektywnego wykonywania czynności procesowych – w sposób zapewniający realizację celów postępowania przygotowawczego określonych w art. 297 k.p.k.

Nawiązując do zrzutu solanek do wód informuję, że na podstawie informacji przekazanych przez Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej w: Gliwicach, Szczecinie i Wrocławiu, PGW Wody Polskie nie posiada informacji o zwiększonej ilości zrzutów solanki pogórnicy do Odry i jej dopływów.

Odnosząc się do odbudowy ekosystemu Odry pragnę poinformować, iż Ministerstwo Infrastruktury we współpracy z Ministerstwem Klimatu i Środowiska, Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji prowadzi prace związane z opracowaniem projektu ustawy w sprawie rewitalizacji rzeki Odry. Projekt ustawy dotyczy następujących obszarów:

- 1) odbudowy zasobów przyrodniczych, w szczególności wsparcia inwestycji mających na celu polepszenie warunków wodnych w obszarze dorzecza Odry;
- 2) zapewnienia ewentualnych działań kompensacyjnych;
- 3) wzmocnienia monitoringu środowiskowego, a także wymiany informacji między właściwymi organami;
- 4) wprowadzenia rozwiązań systemowych mających poprawić jakość wody w rzekach, a także odpowiednich działań w sytuacji wystąpienia zagrożeń związanych z zanieczyszczeniem wody.

W obecnie procedowanych projektach rozporządzeń w sprawie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, stanowiących podstawowy dokument dla racjonalnego i zrównoważonego gospodarowania wodami, którego celem jest m.in. zapewnienie osiągnięcia dobrego stanu wód i ekosystemów od wód zależnych, zaplanowano szereg działań pro-środowiskowych/naprawczych. Dla samej rzeki Odry, w tym dla poszczególnych jednolitych części wód powierzchniowych zagrożonych nieosiągnięciem celu środowiskowego, zostało zaplanowanych ponad 250 działań naprawczych, mających na celu poprawę warunków hydromorfologicznych. Do ich realizacji zostały wskazane konkretne jednostki m.in. PGW Wody Polskie, sprawujący nadzór nad obszarami chronionymi, inspekcja ochrony środowiska. Są to głównie działania z zakresu:

1. Poprawy warunków dla obszarów chronionych (177 działań) – w większości dot. obszarów Natura 2000, mających na celu redukcję dopływu zanieczyszczeń oraz ochronę siedlisk lub gatunków, w tym działania ukierunkowane m. in. na rewitalizację starorzeczy oraz ograniczenie regulacji koryt rzecznych.
2. Poprawy warunków hydromorfologicznych rzek i potoków (38 działań), w tym ochrony i odtwarzania naturalnych procesów hydromorfologicznych w korycie (zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych oraz katalogiem działań naprawczych opracowanym w ramach Krajowego programu renaturyzacji wód powierzchniowych) oraz prowadzenia działań ograniczających negatywne oddziaływanie budowli regulacyjnych i przekształceń hydromorfologicznych.
3. Redukcji emisji i zrzutów substancji priorytetowych (5 działań) w ramach kontroli przestrzegania warunków ustalonych w decyzjach i warunków korzystania z wód (przeгляд pozwoleń wodnoprawnych oraz kontrola gospodarowania wodami).
4. Zapewnienia ciągłości biologicznej i morfologicznej rzek i potoków (5 działań), poprzez prowadzenie działań wynikających z wymagań dla obszarów chronionych w zakresie dobrego stanu hydromorfologii.
5. Zapewnienia ciągłości biologicznej rzek i potoków (27 działań), w tym przebudowy budowli piętrzących, kontroli funkcjonowania urządzeń do migracji ryb oraz monitoringu skuteczności istniejących urządzeń do migracji ryb.

Rozporządzenia te wejdą w życie z dniem 23 grudnia 2022 r.

Z wyrazami szacunku

Anna Moskwa
Minister Klimatu i Środowiska
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:
Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM